

Gezin en School

jg. 7, nr. 5, mei 1932

Mensch worden

door S. LUGTEN—REYS.

Hoe goed doet het, het artikel „Klagen” te lezen van A. Italiaander in nummer vier. Zoo kalmweg zijn daar dingen naar voren gebracht, die velen van ons allang op de lippen hebben gebrand. De ouders laden langzamerhand een groote schuld van ondankbaarheid jegens de leeraren en leeraren hunner kinderen op zich met al dat klagen. En hoe inconsequent zijn ze daarbij, gelijk A. Italiaanders al even deed uitkomen. De kinderen zouden geen tijd hebben om fuifjes mee te maken, te zwemmen of wat dan ook te sporten — maar ondertusschen doen ze 't allemaal, op een paar na, die er te slap voor zijn en liever aan de radio hangen of die overbegaafd zijn en hun hart verpand hebben aan intellectueele genietingen zoals muziek, natuurlijke historie, internationale lectuur.

Wat heeft meneer Italiaander groot gelijk als hij het een gewaagde uiting vindt, dat de kinderen een massa dingen leeren, waaraan ze later niets of niet veel hebben. Mijn leven is dan zeker heel vreemd geloopt — ik heb nooit iets geleerd, of ik heb er later wat aan gehad en was er later dankbaar voor.

„Er wordt te veel van de kinderen gevergd —” Komt 't wel eens ooit in de hoofden der klagende en steunende ouders op, wat het Leven later van de kinderen zal vergen? En als ze dan wezenlijk, na zelf-onderzoek en na ernstig onderzoek hunner kinderen moeten erkennen, dat er te veel van hen gevergd wordt—, bekruipt hen dan niet de worstende angst, dat deze kinderen niet geschikt zijn voor het Leven, dat hun wacht? Dat het leven hen gauw genoeg in een hoek zal zetten, ze indeelen in de vijfde stand, waarvan de opkomst de wereld met ontzetting vervult?

Laten de ouders dan toch in Godsnaam niet bang zijn voor een beetje — Laten ze hun eigen leven, hun eigen persoonlijkheid gansch en al inzetten, om mee te helpen het vele, wat er gevergd moet worden van de kinderen, van ze gedaan te krijgen en op de allerbeste manier.

Komt 't wel eens ooit in de hoofden der klagende en steunende ouders op, zich rekenschap te geven van wat hun mentaliteit en die hunner kinderen vergt van de leeraren en leeraren bij het Middelbaar Onderwijs? Beseffen de ouders wel, wat er geploeterd wordt, om een troep speelsche en gauw afgeleide bengels toch een dragelijk figuur te laten maken tegen den overgang?

Er is nog een andere klacht, die me al meer malen werd toegediend door wie weet, dat ik alle belang stel in onderwijs en onderwijstoe-standen, door mijn eigen werk vroeger, door den kring waaruit ik gekomen ben, door de vele betrekkingen, die ik met onderwijskringen zoowel lagere als middelbare onderhoud.

Die klacht is: De kinderen hebben op de middelbare school geen tijd en gelegenheid om mensch te worden.

Onlangs had ik aan een feestelijke maaltijd tot tafelbuur een zéér voor-aanstaand man. Vooraanstaand in handelskringen — een bekende figuur, op de bres gehaald bij intellectueele en materieele nooden en daar dapper stand houdend.

Zijn dochter en mijn dochter hadden dezelfde scholen bezocht. „Ze moesten hard werken en deden dat ook” — om met de woorden van meneer Italiaander te spreken. Maar waarom „wonder boven wonder,” meneer Italiaander? Hebben wij niet h a r d moeten werken — mijn

man, mijn broers, mijn zuster, mijn vrienden en vriendinnen, mijn heele generatie? Waarom zouden onze kinderen het dan niet doen? Neen, neen, dat „wonder boven wonder” denk ik weg.

De meisjes hebben dus hard gewerkt. Maar er bleef tijd genoeg over om te zwemmen of wat dan ook — tijd genoeg voor muziek bijvoorbeeld. Gedurende haar zesjarige opleiding tot het „jongensdiploma” zag ik ze, met warm moederlijk gevoel voor de eene, met moedervreugde en trots de andere, opgroeien tot bloeiende jonge meisjes. Ze kwamen klaar op een feestelijke dag — ze kwamen goëd klaar — achter haar lag een loopbaan zonder struikelingen.

Wat zegt mijn tafelheer, toen ik met hem over 't blijde verleden begon? „Ze hebben geen tijd gehad, om mensch te worden.”

Zoovele malen had ik die beschuldiging schouderophalend aangehoord en er misschien een beetje minachtend het zwijgen toegedaan. Maar nu? Uit zijn mond? Deze miskenning van wat zijn kind geworden was — deze negatie van wat hij voor zijn oogen zag. Deze slag op het hoofd van Jut door zijn hand! Hoe ver moet dan toch dat onzinnige, dat onzalige denkbeeld verbreid zijn!

Geen tijd om mensch te worden! Moet dat dan gaan, afgescheiden van de andere ontwikkeling? Hoe stelt men zich dan toch het mensch worden voor?

Mijn dochter — en de zijne ook! — is net zooveel mensch geworden, als voor haar jaren past, en is moedig bezig, om het — op weer een andere school — geheel en al te worden.

Hielden de meisjes dan op, te l e v e n, als ze in de schoolbanken zaten? Hielden ze op te l e v e n, als ze zich 's avonds aan haar werktafel zetten?

Het leven ging toch dóór! Ze leerden vele deugden: haar speelschheid leerden ze beheerschen, omdat er plichten vervuld moesten worden. Ze leerden plichtsvervulling — ze leerden, dat er gewerkt moet worden op de wereld — ze leerden zich schikken naar elkaar — ze trokken op als een aaneengesloten cordon — ze leerden waardeeren, wat ze eerst verworpen hadden — ze leerden zien in menig hart — zelfs bleef er bij menig meisje tijd over voor de liefde. En zouden ze „geen tijd hebben gehad om mensch te worden?”

Wat wil men dan toch? Ik lees veel over moderne scholen, moderne onderwijsmethoden in binnen- en buitenland. Hoe moderner en buitennissiger de scholen zijn, hoe meer er de nadruk wordt gelegd op het „mensch worden.”

Hoe meer er de nadruk wordt gelegd op: lichamelijke oefening, werken in de buitenlucht, kampeeren, aan sport doen.

Goed — dan worden ze daar „mensch.” En dan? en dan?

Wat zal de wereld beginnen met het gebruinte, gespierde menschenkind, dat houthakken kan en zelf weven, en koken en vaten wassen?

En uren loopen en 't best een tent opslaan in den kortsten tijd?

Een bittere mop schiet me te binnen. Uit „Life.”

Vader zit aan zijn overbeladen bureau. Voor hem staat zijn zoon. Groot, prachtig menschenkind, in tot het uiterste vereenvoudigde sportkleedij. Medelijdend kijkt hij op zijn vader neer.

„Vader — met al dat werken van u — ik begrijp niet, hoe u nog tijd overhoud, to keep fit! Ik heb mijn heelen dag noodig to keep fit!”

En de vader vraagt bitter: „Fit for what?”

Een mij bekende jongen is om gezondheidsredenen op zoo'n buitennissige school gedaan. De twee jaar die hij er heeft doorgebracht, zijn net die geweest, die hem tot „de jaren des ondersheids” hebben gebracht. En ik bewonder hem om het gezonde verstand, dat spreekt uit zijn laatste brief aan zijn ouders.

„U zult nu toch eens moeten overleggen, hoe 't nu verder moet.

Want u moet niet denken, dat ik hier zooveel léér.”

Zeker — zijn gezondheid is hersteld. Maar hij was ook z i e k. Voor dezulken is 't heerlijk dat die scholen er zijn. Maar voor onze normale kinderen, die straks het leven in moeten, vind ik ze ondingen, goed voor kinderen, waar hoofd voor hoofd een groot en safe belegd vermogen achter staat — en waar zijn die kinderen, nu en voorheen? om van zulke vermogens niet eens te spreken?

Natuurlijk heb ik ook de gelegenheid aan gegrepen, die zich bood om zulk een buitennissige school gezien. We waren met een klein gezelschap belangstellenden. Wat ik over het werken en de methoden van werken hoorde, in vele uren, deed me de haren te berge rijzen. Maar daar wil ik het niet verder over hebben. Doch wat ik hoorde en zag over: werken in de tuin, kampeeren in verre dichte bosschen, leven van een paar dubbeltjes daags, baden in de beek — 't was alles even zalig en verrukkelijk en paradijsachtig. Natuurlijk werd er hier ook aanhoudend den nadruk gelegd op het „mensch worden.”

Terwijl we in aandacht luisterden, kwamen daar, in den ruischenden regen, uit het doodstille, in natuurstaat gehouden bosch, twee jongens aanloopen. Ze hadden alleen een zwembroekje aan. De regen deed hun